

Obsah:

„Svátostí křtu je terciář povolán ke svatosti“ (dokončení)
P. Gorazd Cetkovský, O.Carm. 1

Dokument „Pro vás jsem se narodila“ (3. část)
Zásady pro četbu Tereziiných spisů 9

Vztah mezi prvním a třetím řádem v rodině Karmelu
P. Emanuele Boaga, O.Carm. 12

Dokončení **„Svátostí křtu je terciář povolán ke svatosti“**

P. Gorazd Cetkovský, O.Carm.

Ještě jednu myšlenku J. A. Jungmanna nám předložím.¹ Kdybyste si otevřeli staré katechismy nebo výklady víry, můžete postřehnout, že tyto knihy, když mluvily o tom, co znamená spása, kterou jsme přijali v Kristu, zaměřovaly se – odpusťte mi hovorové vyjádření – na to, „co to v nás dělá“. Jak se spása projevuje v nitru člověka a v životě člověka. Hodně se v nich pojednávalo o milosti, o nadpřirozeném životě, mluvilo se v nich o „něčem“. A málo se přitom mluvilo o někom. O Kristu, z nějž všechno to „něco“ vyvěrá. A málo se tehdy uvažovalo o společenství církve, jehož prostřednictvím se nám spásy dostává. Když my pak takovou knihu čteme a máme si srovnat, jak to v našem konkrétním životě s tou milostí je, působí nám to potíže. Mnohem snazší pro nás je zaměřit se na Krista a říci prostě, že on nám dává *účast na svém životě*. Náš úkol je přimknout se ke Kristu. Věřit v něj, milovat ho. A on následně promění naše nitro. Kdežto kdybychom dbali jen na ono „něco“, co nám vlévá a co se v nás děje, pak přitom pustíme ze zřetele jej samotného. Ale to on, Boží Syn Ježíš Kristus, nás přitahuje a je původcem naší spásy. „Měli bychom milost chápat jako účast na Božím životě, který Kristus přinesl na svět. Povzbuzování k opravdovému křesťanskému životu by tedy nemělo znít: „Musíte „mít“ spasitelnou milost!“, ale: „Musíte se přimknout ke Kristu vírou a láskou; a to si uchovávat neustále.“²

Všimněte si, jak právě takovéto pojmání spásy vysvítá v liturgii, z jejích starobylých zvyklostí. O velikonoční vigílii žehnáme paškál – symbol zmrtvýchvsta-

1 J. A. Jungmann, Glaubensverkündigung im Lichte der Frohbotschaft, Tyrolia Verlag, Innsbruck-Wien-München, 1963, kapitola Die Gnade, str. 107n.

2 Tamtéž, str. 109.

lého Krista. Pak od velikonočního ohně paškál zapálíme a slavnostně vztyčen je v čele průvodu všech shromážděných vnesen do kostela. Uvnitř si všichni od něj zapálí své svíce, a tak světlo paškálu naplní celý kostel. A připomeňme: v řadě cizích jazyků (v češtině ne, my tu „doplácíme“ na bohatství své mateřštiny) má jedno a totéž slovo význam jak „kostel“, tak „církev“ (die Kirche, church, chiesa). V těchto jazycích stejné slovo označuje jak budovu kostela, tak ty, kdo se v ní scházejí, tedy církev. Světlo paškálu zaplňuje prostor kostela a světlo Kristovo osvětluje naše srdce. A my pak zapálený paškál noříme do vody, určené pro křest, aby i ona mohla působit „osvětlením“.³ Symbolicky se tu naznačuje: to Kristus dává této vodě sílu! Potom jsou touto vodou pokřtěni katechumeni a my všichni se touto vodou necháváme pokropit při obnově svého křestního slibu. Tím vším je krásně naznačeno: milost je účast na Kristově životě. On je zdroj, ze kterého vychází to světlo, ta síla, která prostupuje náš život. A následné předání hořící svíce a bílého roucha těm, kdo byli právě pokřtěni, jsou jen dalším pokračováním této dobře srozumitelné symboliky.

Druhým takovým výmluvným gestem při křestní liturgii je pomazání. Při křtu dospělého člověka toto pomazání křížmem po křtu je svátost biřmování. Při křtu malých dětí toto pomazání na temeni hlavy není svátostné, ale i tehdy jde o mazání křížmem. Historická svědectví zmiňují toto pomazání v římské liturgii již od 3. století, jde tedy o velmi starý zvyk. „Tímto pomazáním se pokřtěný stává *christos*, pomazaný Boží; toto pomazání jej včleňuje do královského a kněžského pokolení lidu nové smlouvy.“ Tím jasně vyjadřujeme, že tento pokřtěný člověk je spojen s tím, který je *Christos* – *Mesiáš*, tedy s Ježíšem. Je k němu přivtělen, Kristus naplňuje jeho nitro a jeho život svým působením a on má účast na Kristově kněžství, prorockém poslání a královské vládě. Tedy křest nám dává účast na Kristově svatosti; na bohatství života, který v Kristu je a který z něj vyvěrá.

Jak jsem zmínil, kniha J. A. Jungmanna, z níž tu čerpáme, vyšla v průběhu Druhého vatikánského koncilu. Sám koncil o křtu takto mluví. Křest je naše začlenění do Krista: máme s Kristem jeden život. Tím zároveň máme účast na životě Boží Trojice a na společenství církve. A tento Kristův život, který je do nás vléván, je láska. Ta láska, kterou žije společenství Trojice – Otec, Syn a Duch svatý – nám je vylita do srdce a my jsme vtahováni do společenství milující se Trojice a jako církev jsme společenstvím, ve kterém se tato láska sdílí, předává. Takto je církev jedno tělo.

3 Úkon ponoření paškálu do křestní vody není současnými liturgickými předpisy předepsán jako povinný. Záleží na celebrantovi, zda jej vykoná, nebo vynechá.

Tak tedy učí o křtu Druhý vatikánský koncil a tento pohled na křest je převzat i v **řeholi karmelitánského třetího řádu**, která vyšla v roce 2003 a kterou se v současnosti řídíme. Ačkoli jak jsem řekl, naši světcí mluví o křtu málo, současná terciářská řehole mluví o křtu více (v čl. 1; 12; 20; 24-26; 82), protože se inspiroje naukou Druhého vatikánského koncilu a jeho důrazem na tuto svátost.

A tak hned na začátku řehole (v čl. 1) máme napsáno: „Svátostí křtu jsou lidé uváděni do božského života a stávají se v Duchu svatém adoptivními dětmi Otce a Kristovými bratry (a sestrami).“ Mají tedy účast na životě Trojice.

Vysvětlení, co to znamená, že „je nám dán Boží život“, mám už několik let spojeno se zážitkem z jedné bohoslužby v naší farnosti v Liboci. Holčičku, která měla jít za týden k prvnímu svatému přijímání, jsem tehdy pozval k oltáři a společně jsme všichni přemýšleli: stojí tu oltář z kamene, u něj ve váze kytky květin, vedle stojí holčička. Představme si ve fantazii, že vezmu lidského ducha dívenky a vložím ho do oltáře. Co to způsobí? Pak s oltářem mohu mluvit: mluvím na něj a on mne slyší, rozumí, odpovídá. Oltář toho běžně není schopen, protože je dřevěný nebo kamenný, ale kdyby měl lidského ducha, tak by mluvit dokázal. Setkáváme se s tím v dětské fantazii, v pohádkách. A Bůh toto dělá. Není to pohádka, je to tajemství naší víry: on svůj Boží život, kterým žije, vkládá do našeho lidského srdce. Takže já, slabý a hříšný člověk, mám účast na Božím životě. Ten život, který „pulsuje“ v Bohu, byl vlit mně. Ten Duch, který je v Bohu, mi byl dán. A na lásce, která je v Bohu, mám já účast. Přestože moje srdce je nepatrné a „děravé“ a mnohdy do něj ještě natahám všelijakou špínu a zlobu, přesto ho Bůh očišťuje a vlévá do něj svou lásku. A to lásku ne nějak „naředenou“ proti té, která proudí v lůně Boží Trojice! Bůh právě toho Ducha, kterého má, dává mně. Právě takovou lásku, kterou má v sobě, dává mně. Ten pokoj, který má sám, dává mně. Na té trpělivosti,⁴ kterou má On, dává podíl mně... Naším úkolem je, abychom se tomuto bohatství vírou otvírali a modlitbou je v sobě upevňovali – a křest je svátostné stvrzení toho všeho. Víra znamená počátek a křest znamená stvrzení této naší účasti na Božím životě.

Boží přistupování k nám má tedy velikánskou sílu. Bůh nás všechny opravdu volá „k plnosti křesťanského života a k dokonalé lásce.“ Tak to říká čl. 2 naší terciářské řehole. Jak jsme citovali v podtitulu našeho zamyšlení: svátostí křtu jsme „povoláni ke svatosti.“ A svatostí se rozumí plnost křesťanského života a dokonalá láska. Ne nějaké pobožnůstkářství. Ne vršení *přídavků*, které bychom považovali za svatost, ale plnost křesťanského života, dokonalá láska.

4 Srov. Gal 5,22.

A jaký je význam našeho řeholního a terciářského zasvěcení? Zavazujeme se, že k dokonalé lásce budeme směřovat s pomocí té zkušenosti, kterou má společenství Karmelu. Skrze světce našeho řádu i zbožnost prostých bratří a sester a skrze velké události našich dějin, kterými jsme jako rodina Karmelu prošli. Toto je pro nás konkrétní škola a cesta, kterou chceme jít k dokonalé lásce. „Profesí chce totiž terciář posílit křestní slib milovat Boha nade všechno a zříci se satana a jeho svodů“ (čl. 12). Náš terciářský a karmelitánský život není ničím jiným, než touhou intenzivně žít křest. Milovat Boha, milovat lidi a důsledně se odříkat toho, co se tomu protiví. Proto řehole říká: „Svatostí křtu, která každého činí údem Ježíšova tajemného těla, je terciář povolán ke svatosti. Jeho největší důstojnost tkví v tom, že v sobě má sám božský život a Boží lásku, kterou do jeho srdce vylévá Duch“ (čl. 20).

Měl jsem velkou touhu postavit nám při tomto zamyšlení před oči **příklad svatých Cyrila a Metoděje**. Ale když jsem prohledával staroslověnské písemné památky, nenašel jsem v nich o křtu pro naši inspiraci nic vhodného. Dost možná za to může jen moje nešikovnost a neodbornost. V Liděřovicích v rámci našich programů, nazvaných „větrání kostela a varhan“ jsme se před časem zabývali sv. Ludgerem (742-809), jehož jméno potažmo tvoří základ pojmenování této vesnice. Abych o tomto světci, který byl misionářem Sasů a prvním biskupem v Münsteru, mohl vědět něco bližšího, dostal jsem o něm od bratří karmelitánů z Německa krásnou knihu.⁵ Píše se v ní o pokřesťanství germánských kmenů šířeji.

V křestním obřadu, jak ho používáme dnes, naši pozornost upoutávají slova kněze, který při křtu říká katechumenovi: „Já tě křtím ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého.“ Kdežto v raném středověku nejvýraznějším jádrem celého obřadu bylo vyznání, které pronášel sám katechumen. Kněz nebo biskup mu položil otázku: „Věříš v Boha, všemohoucího Otce?“ A katechumen hlasitě vyznal: „Věřím.“ Dále se ho zeptal: „Věříš v Ježíše Krista?“ A dotyčný opět odpověděl: „Věřím.“ A tak dále. Tak bylo naprosto zřetelné, že křest není něčím, co „někdo na někom vykoná“, ale že jde o životní rozhodnutí konkrétního člověka: odřeknutí se zlého a vyznání křesťanské víry.⁶

A stojí za to poopravit si náš pohled na hromadné křty. Alkvín, dvorní teolog Karla Velikého, byl proti násilným křtům. I když Karel Veliký k nim sahal. My jsme snadno v pokušení pohoršovat se nad tím, že staré národy nebo tehdej-

5 A. Angenendt, *Ludger. Missionar – Abt – Bischof im frühen Mittelalter*, 2. vydání, Münster 2005.
6 Tamtéž, str. 22.

ší kmeny přijímaly křest jako celek, všichni najednou. Jenže při bližším zkoumání mentality tehdejších Germánů zjišťujeme, že v té době to dost dobře nešlo jinak. Tito lidé žili navzájem v tak těsné pospolitosti, že v rámci svého kmene všichni zastávali stejné náboženství. Kdo by se ve své víře nějak vydělil, vystavil by se osudovému vykořenění a riziku záhuby. Zatímco předchodzí antická společnost byla již rozvolněnější (takovou je i naše dnešní) a umožňovala jednotlivci ve věcech náboženství samostatnost, ve středověké společnosti to možné nebylo. Tehdy byli v daném kmeni buď všichni pohané, nebo byli všichni křesťané... A nám dochází, že víru předků v době přijetí křesťanství musíme posuzovat velmi opatrně.⁷

Připojme ještě několik myšlenek, inspirovaných současností. Křest je pro každého z nás životní rozhodnutí. Je to můj závazek, který mne váže, tj. poutá k někomu. A tak zároveň představuje kotvu, která mne drží (v bouři světa) na jednom místě. Toto chci nyní zdůraznit. Před časem za mnou přišel jeden z účastníků terciářského setkání (snad se nebude zlobit, když to nyní zde anonymně zmíním) a náš rozhovor mne velmi zasáhl. Ten člověk přišel s prosbou, jestli by mohl složit terciářský slib. Protože jsme se viděli vůbec poprvé, pochopitelně jsem byl překvapen a ptal jsem se, proč chce slib složit. A on mi odpověděl: „Mám za sebou teď velmi těžké věci, do kořenů mnou zamávalo zlo a málem zničilo můj osobní a rodinný život. A já jsem poznal, že je pro mne velmi důležité se zavázat. Ukotvit se na to správné místo, připoutat se k Bohu a ke Kristu. A já bych to chtěl udělat...“ Aniž bych odmítl možnost, že se v budoucnu stane terciářem a složí ve třetím řádu profesi, pokusil jsem se mu především stručně vysvětlit, že takovéto ukotvení jsme přece vykonali svým křtem.

A pak jsem přemýšlel již obecněji: je škoda, jestli nám tato stránka křtu nedochází nebo jestli na ni zapomínáme. Dnešní svět mnohdy žije tak, že „všechno je možné“. Vše je v pohybu a vše je relativní... A tak kupříkladu zcela náhodné setkání cizího muže a cizí ženy je bráno jako příležitost k chvilkovému partnerskému sblížení, po němž následuje stejně náhlý rozchod. A lze si na takovýto přístup dokonce navyknout, jednat tak opakovaně a chladnokrevně. Nedbá se na budoucnost, nepřipouští se zodpovědnost. Chování se odvíjí podle situace, na základě nahodilých okolností, bez hlubší rozvahy a sebekritiky. A pak se může stát, že nepředvídaně velmi, velmi ublížíme druhému člověku nebo poškodíme vztah, který jsme dlouho budovali. Jen proto, že se namanula příležitost a my „to neřešili.“ Konkrétnější příklady není třeba uvádět... A tak je velmi důležité, abychom se my do této léčky ne-

7 Tamtéž, str. 34.

chytili. Ano, mnohé kolem nás je v pohybu: auta jezdí velmi rychle, lidé na nás mluví tři najednou, z různých stran se na nás valí hluk, spousta vjemů, provokuje nás to nebo ono... – ale my víme, kde tkví naše kotva. My, pokřtění v Kristově jménu, jdeme tímto světem jako lidé, kteří vědí, komu patří.

*Ilustrační foto
Miroslav Oravec*

Křesťané v prvních staletích velmi rádi používali znamení tzv. malého kříže. Dělalí je na svém čele, na rtech, na srdci, na jednotlivých částech svého těla, zvláště při pokušeních, a přitom si připomínali: „To je podpis! Tento křížek je znamením, komu patřím – patřím Kristu.“ A tak i my si můžeme říci: „Pokouší tě tvoje ruka? Udělej na ní kříž! Ta ruka patří Kristu. Pokoušejí tě tvoje rty? Udělej na nich kříž. Ty rty mají patřit Kristu. A tys to na křtu slíbil, že budou patřit Kristu! Tak jen se k tomu vrať a buď tomu věrný...“

V tomto smyslu křest pro nás není pouhý obřad, který se stal už před časem nebo v dětství, kdy nás do kostela přinesli jako nemluvně. Křest je naše základní ukotvení v bouři nebo kymácení se světa kolem nás. Svět není zlý, je v něm mnoho krásného a mnoho dobrého. Ale kromě toho je v něm i zlo a spousta pokušení. A otupí-li naše bdělost, může se stát, že zapomeneme, komu patříme. Zřetelnou ukázkou toho jsou opět partnerské vztahy. Mladí lidé chodí do společnosti, na výlet, za zábavou. Ale jde-li tam někdo, kdo má partnera, který s ním zrovna jít nemohl, a má-li ho rád, pak samozřejmě on tomu vztahu stále zůstává věrný. Po celý ten výlet nebo po celou tu dobu ví, že někomu patří. A takový závazek v sobě obsahuje křest.

Zvýrazním ještě, co jsem naznačil. Křest ukotvuje. Je volbou konkrétního Spasitele a konkrétní duchovní cesty. A to znamená, že jiné „spasitele“ nechávám stranou svého zájmu. Já jsem vsadil na Krista. A skutečné zlo nejen nechávám stranou své pozornosti, to přímo odmítám, proti tomu se stavím. S tím nechci mít nic společného, protože Krista uráží a vadí mu. Mám vybráno a nebudu svůj vztah s Kristem ničím mělnit. Možná jste slyšeli, že při obřadu křtu ve východní církvi katechumen plivne směrem na západní stranu, která symbolizuje satana. Takovouto ráznou „provokací“ vyjádří, že se zlem nechce už od nynějška mít nic společného...

Před několika lety o velikonocích, poté co jsme hezky prožili ve společenství farnosti křest tří katechumenů, se mi při následném agapé jedna žena z farnosti svěřila: „Tak jsem to těm katechumenům záviděla! Přišlo mi líto, že si svůj křest nepamatuji, a uvažovala jsem, jestli svým dětem neškodím, že je nechávám pokřtít už jako malé děti...“ Ale připomeňme si pozorněji tradici církve. Církev křtí malé děti už od pradávna. A má to svou cenu. Na křtu malých dětí je jasné patrné: křest je dar. Není odměnou za naše zásluhy. A jasněji také chápeme: křest je počátek. Křtem nemůže život křesťana končit! A především: dar křtu otevírá v našem nitru pramen Božího života. Tento Boží život působí v dítěti ještě dříve, než začne „rozum brát“. A při křtu malého dítěte je

ještě také zjevné: tento človíček nebude mít víru, jestliže mu nepomůže církev. A nám dochází, že tak je tomu u nás u všech: potřebujeme církev. Potřebujeme společenství. Víru v Krista si nemůžeme žít na svou pěst, sami pro sebe. Důvodů pro křest malých dětí nám tedy vyvstává hned několik.

Křtíme: „Ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého.“ Býváme dnes mnohdy otupělí pro vnímání síly slov. Ale to, že nade mnou při mém křtu zaznělo jméno Boží, jména osob Trojice, to je velká věc. Bylo nade mnou vysloveno jméno pravého Boha a já mu patřím. Už když jsme mluvili o „podpisování“, mluvili jsme o tom, že patříme Kristu. A i díky vyslovení jeho jména nade mnou při křtu – já mu patřím. Když budeme rozjímat o moci Božího jména, dojde nám, že křest není jenom můj závazek – že já napnu síly; slíbil jsem to a teď to budu dělat... Ale nade mnou bylo vysloveno jméno, které je plné moci. A já spoléhám na sílu toho jména, spoléhám na sílu Kristovu. On je plný moci, chce si nás chránit. Výroky Nového zákona v této věci jsou velmi silné. „Žádný, kdo se narodil z Boha, nedopouští se hříchu, neboť v něm zůstává Boží semeno“ (1 Jan 3,9). Jan Pavel II. se přihlásil k výkladu, že oním Božím semenem v nás je Kristus, jeho spásonosné působení v nás. V tomto smyslu pak máme rozumět i dalšímu janovskému výroku: „Žádný, kdo se narodil z Boha, nežije ve hříchu, neboť Syn Boží ho chrání a zlý duch na něho nevloží ruku“ (1 Jan 5,18n.).⁸

Zakončeme své zamyšlení krásnou citací z křestního kázání prof. Jana Helle-
ra: „Křest nám formou symbolického děje předvádí a ukazuje, že pravý život záleží v lásce a odpuštění. Ale nejen v lidské lásce a v lidském odpuštění, které bývají velice křehké a pomíjivé, ale v pevné a nepomíjející lásce Boží a Božím odpuštění. (...) Není nic vzácnějšího než být touto věčnou a svatou láskou poznamenán, obklopen a opatrován.“⁹

8 Srov. Jan Pavel II., *Reconciliatio et paenitentia*. Posynodální apoštolská adhortace O smíření a pokání v dnešním poslání církve, čl. 20.

9 Jan Heller, *Stezka ve skalách*, Praha 2006, str. 251n.

3. část

Dokument

„Pro vás jsem se narodila“

První část:

Tereziánské kořeny charismatu: kontext Tereziina života a zásady pro četbu

II. Klíčové body k četbě Tereziiných spisů

16. Díla Terezie od Ježíše jsou především vyprávěním jejích mystických milostí. Ty se stanou základním rázem jejích prvních spisů: zvláštní christologické (srov. Ž 26-27; 37,4) a antropologické milosti, které ji přivedou k novému pochopení jí samé nebo charakteru její duše (srov. tamtéž 40,9). Tyto zkušenosti mají výrazně dynamický charakter: na základě kontemplanace se cítí pobídnuta založit [reformovaný] Karmel a psát (srov. tamtéž, předmluva, 2; 37,1). K rozhodnutí sepsat první její spis, *Knihu života* (1562 a 1565), ji přiměje příkaz jejích zpovědníků, kteří jsou velmi zaměstnáni jejími mystickými milostmi; současně však i ona sama říká, že se k tomu cítí být pohnuta jedním z těchto vnitřních podnětů (srov. tamtéž 18,8; 19,3-4). *Cestu dokonalosti* (1566) sepisuje spíše na naléhavou žádost skupinky mnišek, nedávno založených u svatého Josefa, která ví o jejích mystických milostech a která chce být, do jisté míry, uvedena do harmonické jednoty se zkušeností své Matky. O pět nebo šest let později (1573) se Terezie pustí do psaní *Knihy o zakládáních*. Pokračuje tak ve vyprávění započatém v Ž 32-36, protože jí to nařídil zpovědník, otec Ripalda, ovšem i zde zasáhl mystický podnět (Z předmluva; R 6,2). Konečně, roku 1577 vzniká *Vnitřní hrad*. Stejně jako *Zakládání*, i tento poslední spis navazuje na *Knihu života*, ne však v narativním vyprávění (Ž 32-36), nýbrž v tom mystickém (tamtéž, 22-31; 37-40). Píše jej, aby doplnila panorama vnitřních zkušeností tak, aby mohly sloužit jako paradigma procesu, kterým prochází každý křesťanský duchovní život.

17. Zakořeněná v Bibli, Božím slově, a v tajemstvích, slavených v liturgii, se Terezie přetváří v osobu, která mimořádným způsobem přitahuje druhé k takové zkušenosti s Bohem, kterou sama udělala. Svatá Terezie tedy při svém psaní vychází ze zkušenosti (srov. Ž 18; tamtéž, 23; C předmluva) a chce probudit zkušenost ve svých čtenářích: „nelze podat jistou informaci o tom, s čím člověk nemá zkušenost“ (6H 9,4; srov. C 28). Odtud vychází její snaha nejen věci dobře vysvětlit a dát poznat, nýbrž především *navnadit* čtenáře, aby ho *podnítily* vydat se toutéž cestou, kterou kráčí ona sama. Zakoušení

Boha skrze jeho milost (1544-1554), zakoušení osoby Ježíše Krista (1560) a zakoušení tajemství Trojice (1571) jsou ústředními body, kolem kterých se točí tereziánská spiritualita.

18. Terezie přijímá Bibli jako nejvyšší kritérium pravdy a pramen svého života modlitby (srov. M předmluva,2). Kromě toho, že byla Biblí úplně proniknuta prostřednictvím kázání, liturgické modlitby apod., mohla sama číst texty posvátných knih prostřednictvím tří duchovních spisů: *Flos Sanctorum* („Květy svatých“) jí skýtalo celý text pašijí podle čtyř evangelií; text knihy *Job* [četla] v komentáři *Moralia* svatého Řehoře; biblické texty, vztahující se k Ježíšovu pozemskému životu nebo k jeho tajemstvím, ve *Vita Christi* („Životě Kristově“) od kartuziána Ludolfa Saského. Je třeba podtrhnout, jak důležitá je přítomnost Bible ve spisech světice: Písně písní, evangelií, [citací] svatého Pavla, [vzorů] biblických postav... Z toho všeho se vyvozuje, že Terezie dospěla k velké citlivosti vůči Bibli, k velkému doceňování hodnoty Písma: „veškerá škoda, která se děje světu, pochází z toho, že nezná pravdy Písma s jasnou pravdivostí“ (Ž 40, 1). Terezie oceňuje vědění teologů, ovšem nakolik vyplývá z posvátného textu: „v Písmu svatém, kterým se zabývají, vždy nacházejí pravdu dobrého ducha“ (tamtéž 13,18; 34,11).

19. Kromě toho byla Terezie také uvedena do liturgického života kláštera Vtělení. Tam se začlenila do kontemplativní komunity, jež přisuzovala liturgické modlitbě svrchovanou důležitost a měla k dispozici početnou skupinu mnišek, které jí byly s to dát slavnostní ráz. Modlitba byla hlavním zaměstnáním, kolem něhož se točily všechny ostatní obvyklé činnosti. Přesto světice pokročí v liturgickém duchu především tehdy, až vstoupí do mystické zkušenosti. Na jejím základě prohloubí tajemství modlitby církve, jak v liturgii hodin, tak především ve velkém tajemství eucharistického slavení (srov. 6H 7, 4; CV 33-35), které jsou dvěma základními pilíři jejího duchovního života. Nejintenzivnější mystické milosti přijme v eucharistickém kontextu.

20. Ve všech jejích knihách je ústředním tématem modlitba, vnímaná a prožívaná jako osobní přátelství s Pánem, s Nejsvětější Trojicí, a jako bezpodmínečné odevzdání se Jemu. Modlitba je branou, která otvírá lidské osobě prostor niternosti, ve kterém je možné setkat se s Bohem, přítomným v největší hlubině duše: „Říkám jen, že k těmto velkým milostem, které Pán udělil mně, je branou modlitba; a je-li ta zavřená, nevím, jak by to udělal“ (V 8,9; srov. 1H 1,7). Je také místem, kde se zjevuje Pravda a pravdy (srov. Ž 19,12; Z 10,13). Svatá Terezie chápe modlitbu především jako věrný a trpělivý přátelský kontakt s Pánem: často mluví o závazku zvykat si na vyhledávání společnosti toho, který nás stále provází (srov. CV 26-29). Modlitba pro ni „není nic jině-

ho než přátelský kontakt, časté přebývání o samotě s tím, od něhož víme, že nás miluje“ (Ž 8,5). V básni *Pro Vás jsem se narodila*, bude zpívat: „Chcete-li, dejte mi modlitbu, / ne-li, dejte mi vyprahlost. (...) Svrchovaný Majestáte, / pouze zde nacházím pokoj. / Co přikážete, aby se se mnou udělalo?“ Toto je podstatné a důležitější než možnost dosáhnout jistých kontemplativních zkušeností. Chvil, které se věnují modlitbě, „i kdybyste je strávily chabě a nevolky, si Bůh velmi cení“ (2H 1,3).

21. Terezie převádí svou vlastní zkušenost do reformovaného Karmelu s dvojím nasměrováním. Na jednu stranu se její pohled obrací ke kořenům: neúnavně potvrzuje svůj záměr naroubovat se na dávnou karmelitánskou duchovní tradici: návrat k prvotní Řeholi, dvojí vzor Panny Marie a proroka Eliáše, poustevnícký život dávných obyvatel biblické Hory (srov. St 9). Na stranu druhou vykazuje smysl pro aktualizaci a novost: vyjadřuje záměr začlenit se do církve své doby a převádí vlastní řeholní či duchovní zkušenost do skupiny následovníků obou pohlaví; matka Terezie učí novosti kontemplativního života, který má apoštolské, misionářské a ekleziální zacílení (srov. Z 1,7; CV 1,2; St 6-7.89.94), který je žit v malém Kristově hloučku, ve kterém se všechny [sestry] milují a vzájemně si pomáhají (srov. CV 4,7; 27,6). Základem nového života, který zahrnuje obě nasměrování a včleňuje to první do druhého, je její intenzivní zkušenost [poznání] Boha a Krista, která počínaje od ní samotné zasáhne ty, kdo ji následují: „Čím déle plynul čas, tím více vzrůstaly mé touhy, abych byla alespoň trochu k dobru nějaké té duše, a mnohdy mi připadalo, že jsem jako člověk, který střeží velký poklad a touží, aby se z něj radovali všichni, a přitom mu svazují ruce, takže z něj nemůže rozdávat“ (Z 1,6).

22. Nesmíme zapomenout ani na další podstatný prvek jejího ideálu, přítomný v jejích *Stanovách*, který bychom mohli označit jako tereziánský humanismus řeholního života: jde o velkou úctu k osobě, ustanovení ohledně dvou hodin rekreace denně, odpovídajícím dvěma hodinám vnitřní modlitby (St 26-28), atd. Již v *Cestě dokonalosti* položila důraz na lidské ctnosti: „Čím světlejší, tím sdílnější se svými sestrami“ (srov. CV 41,7; St 10), na sdílení mezi osobami a komunitami, na požadavek pracovat, určený všem, na četbu vybraných knih, rozlišování povolání, láskyplný výkon autority... Tyto vůdčí linie Terezie vymyslela a načrtla pro své mnišky. Předání těchto hodnot bosým bratřím se uskutečnilo prostřednictvím bratra Jana od Kříže, kterého osobně seznámila se způsobem umrtvování, sesterství a rekreací, jenž vládl mezi mniškami (srov. Z 13,5). Takto matka Terezie a Jan od Kříže budou navždy představovat vtělení charismatického tereziánského ideálu mezi bratřími (srov. St 11-14).

Vztah mezi prvním a třetím řádem v rodině Karmelu

P. Emanuele Boaga, O.Carm.

Ve dnech 22. až 24. března 2011 proběhlo v italském Sassone (nedaleko Říma) setkání karmelitánských kněží, pověřených v jednotlivých provinciích řádu péčí o laiky, kteří přináležejí k rodině Karmelu. Delegáti z různých zemí měli možnost vyměnit si se spolubratry své zkušenosti a také se seznámit s životem karmelitánských laiků i se způsoby jejich doprovázení v jiných zemích. Jeden z přednášejících, Francisco de Sales Alencar Batista, někdejší provinciál brazilské provincie Pernambuco, přirovnal rodinu Karmelu k barevné mozaice. Tento obraz poměrně věrně odráží realitu Karmelu na celém světě. Duch svatý působí v naší době veliký rozkvět laických hnutí, napojených na karmelitánské řeholní komunity. A mnohost hnutí i podob, jakými se tito laici k řádu přidružují, odráží různou povahu vazby mezi laiky a Karmelem, různou míru jejich zapojení do apoštolátu řádu a různou hloubku jejich vnitřního spojení s celou duchovní rodinou, jejímiž hlavními představiteli jsou karmelitánští řeholníci.

Následující text je shrnutím jedné z přednášek, kterou v rámci zmíněného setkání pronesl italský karmelitán, P. Emanuele Boaga, jež známe jako autora důkladné knihy *Maria a Karmel, Paní místa*.¹ Hlavním cílem jeho přednášky bylo poukázat na specifický vztah prvního řádu (tedy karmelitánů řeholníků) k tzv. třetímu řádu (laikům) a vymezit kompetence a míru vzájemné odpovědnosti na obou stranách.

Ve stanovách řádu bratří karmelitánů čteme tato slova (čl. 28): „*Mnohotvárnost způsobů prožívání charismatu Karmelu je pro nás důvodem k radosti. Potvrzuje tvůrčí plodnost, kterou působí Duch a již chceme přijímat s vděčností a rozlišováním.*

Všechny osoby i společenství, jak oficiální, tak neformální, inspirující se řeholí sv. Alberta, její tradicí a hodnotami vyjádřenými v karmelitánské spiritualitě, tvoří dnes v církvi karmelitánskou rodinu.“

Karmelitánský řád vítá tedy všechny, kdo se ve svém životě cítí obohacování a inspirování jeho spiritualitou. Je ovšem zřejmé, že ne každý takový člověk či skupina mají k řeholnímu společenství bratří karmelitánů (takzvanému prvnímu řádu) vztah stejně úzký.

1 Česky vyšla v roce 2001 v Karmelitánském nakladatelství.

P. Emanuele Boaga s generálním delegátem pro třetí řád, P. Josefem Jančářem, který setkání v Sassone uspořádal.

Mnohá společenství křesťanských laiků či jednotliví věřící jsou s řádem spojeni prostě svou zbožností – úctou k Panně Marii Karmelské či k dalším významným a svatým postavám řádu. Nacházejí ve spiritualitě Karmelu oporu a inspiraci pro svůj život, školu modlitby. Jejich pouto s vlastním karmelitánským řádem je volnější a své viditelné vyjádření nachází obvykle v přijetí karmelitánského škapulíře, jakožto symbolu odhodlání: v každodenním životě žít ve škole Mariině a pod její ochranou. Věřící, kteří přijali karmelitánský škapulíř, mohou toto duchovní obdarování prožívat samostatně nebo se mohou sdružovat do bratrstev.

Ovšem vztah věřících laiků ke karmelitánskému řádu může být navenek vyjádřen i církevně-právním poutem, které viditelným a oficiálním způsobem potvrzuje účast dotyčných laiků na spiritualitě a charismatu řádu. Nejplnější účasti na charismatu řádu laici docházejí skrze profesi v tak zvaném Karmelitánském třetím řádu. „*Nejúplnější a organická forma přidružení laiků (ke Karmelu) spočívá v profesi v karmelitánském třetím řádu. Skrze ni mají laici účast na řádovém charismatu, a to způsobem jim vlastním a pro ně specifickým.*“ (Řehole třetího řádu, čl. 30.) Naše pojednání o vztahu prvního a třetího řádu v rodině Karmelu bude vhodné rozdělit do dvou kapitol.

I. Vzájemný kontakt

„Také laici totiž mohou mít účast na tomtéž povolání ke svatosti a na samotném poslání Karmelu.² Řád jejich povolání stvrzuje, přijímá je, vytváří pro ně takové životní formy a způsoby, které jsou jim vlastní, předává jim bohatství své spirituality a tradice a činí je rovněž účastnými všech duchovních dober a dobrých skutků, konaných všemi členy Karmelitánské rodiny (Řehole třetího řádu, čl. 30).“ Ve třetím řádu je vztah mezi laiky a karmelitány nejužší. Ono „stvrzování“ a „přijímání“ znamená vztah právní, ale bylo by nevýstižné a ochuzující, kdybychom vztah mezi prvním a třetím řádem pojímali pouze jako formální pouto, dané literou církevních předpisů nebo tradicí. Vnímejme i duchovní stránku tohoto vztahu, která by měla zahrnovat svěží vzájemné kontakty, oboustranně přínosné sdílení, hlubokou sounáležitost. Generální převor karmelitánského řádu je i členy třetího řádu vnímán jako „duchovní otec, hlava a pouto jednoty celé karmelitánské rodiny“ (srov. Řehole třetího řádu, čl. 53).

1) Svěží vzájemnost

Terciáři žijí totéž charisma jako řeholníci daného řádu, ale ne v klášteře, nýbrž „ve světě“. V tomto pohledu pak třetí řád duchovně zprostředkovává šíření prorockého charismatu dané řeholní rodiny. Účastí na tomtéž charismatu vzniká mezi terciáři a řeholníky vztah nejen prosté sympatie, ale skutečného společenství a apoštolské spolupráce, který má vést k ustavičné vzájemné podpoře. Třetí řád je tedy nedílnou a přínosnou součástí duchovní rodiny, k níž patří. Chápeme-li takto svou účast na společenství rodiny Karmelu, přinese to důležité ovoce: pravou vzájemnost mezi různými větvemi duchovní rodiny (mezi řeholníky, klauzurovanými sestrami, ostatními řeholnicemi a laiky). A v rámci této vzájemnosti jsme jedni pro druhý přínosem tím více, s čím větší věrností vůči svému vlastnímu životnímu stavu se každý snažíme žít svůj společný ideál, společné charisma a uskutečňovat společné poslání, směřující vně okruhu našeho společenství.

2) Oboustranně přínosné sdílení a doplňování se

V čem spočívá oboustranná účast na společném charismatu a doplňování se mezi prvním a třetím řádem? Základní hodnotu zde představuje **příslušnost ke stejné duchovní rodině**. Každý z nás, ať už jsme řeholníky či laiky, svědectvím vlastního života přispívá k *plnosti* karmelitánského charismatu. Každý

2 O účasti laiků na charismatu a poslání řeholníků srov. *Christifideles laici*, 29; *Vita consecrata*, 54-56.

tu máme svou zodpovědnost a své specifické poslání. Zároveň vzhlížíme s úctou a láskou k ostatním formám, kterými je karmelitánské charisma prožíváno a vyjádřeno druhými. Usilujeme o bratrské či sesterské vztahy s ostatními a zajímáme se o to, po čem touží a čím žije celá rodina Karmelu.

Její nejširší společenství je pro laika-terciáře zároveň *školou spirituality a životní zkušenosti*. Vliv, jehož se mu tu dostává, jej vzdělává, utváří a vede ke zralosti. V toto má v posledku vyústit naše účast na bohatém duchovním dědictví karmelitánského řádu a naše úsilí o křesťanskou dokonalost! Touto „školou“ je terciář zároveň povzbuzován, aby dobře zastával svou zodpovědnost ve svých „světských“ závazcích (vždyť charisma je svou povahou dar a vede ke službě). Vždy musí být respektována osobitost terciářského povolání, totiž že je spojeno s prostředím světa.

Terciář nežije své karmelské povolání sám pro sebe, ale v *bratrském společenství*, v němž se teprve může uskutečňovat ono charismatické vzájemné doplňování se a které má být společenstvím modlitby a vzájemné evangelizace. Objevování a rozvíjení aspektu bratrství a společenství se děje jak v rámci samotného terciářského společenství, ke kterému dotýčný přísluší, tak ve vztahu vůči prvnímu řádu (konventu, provincii, celému řádu). Ideální je, když se terciáři podílejí také na probouzení nových řeholních povolání a na charakteristických způsobech apoštolátu prvního řádu.

Jedna z pracovních skupin při výměně zkušeností z jednotlivých zemí.

Účast na karmelitánském charismatu a začlenění do rodiny Karmelu nesmí však žádného terciáře omezovat, takže by svou pozornost a činnost vyčerpал pouze mezi „svými“. Naopak má v něm posilovat hlubší **lásku k církvi** vůbec, a tím také aktivnější účast na životě obecné církve (zvláště místní), v jednotě s bratry a sestrami laiky, řeholníky, kněžími a biskupy, představenými.

3) *Samostatnost v rámci vzájemného společenství*

Ve vztahu mezi prvním a třetím řádem je třeba dobře uvážit odpovědnost na obou stranách. Současný církevní zákoník dává věřícím laikům oprávnění zakládat různá sdružení věřících a sami si je vést. Zároveň ovšem o třetích řádech ve vztahu k příslušnému řeholnímu řádu stanoví, že terciáři žijí „*pod vyšším vedením téhož společenství*“ (kán 303). Jak tomu blíže porozumět? Nejlépe lze tento problém vyjádřit slovy **samostatnost v rámci společenství**. Nelze totiž zaměňovat samostatnost s nezávislostí. Společné charisma a oboustranná vzájemnost mezi třetím a prvním řádem jsou nosným základem pro to, aby poskytnutá samostatnost nesklouzla do nebezpečí absolutní nezávislosti, vedoucí k separatismu či ke lhostejnosti vůči ostatním v karmelské duchovní rodině. Tato poskytnutá samostatnost by naopak měla v terciářských společenstvích podněcovat otevřenost pro společenství s prvním řádem a s celou rodinou Karmelu. Ochotu ke společenství, přestože konáme různou službu; ke společenství, i když každý naplňuje svou vlastní odpovědnost; ke společenství, které s sebou přináší nové výzvy a projevuje se novými způsoby. Toto jsme se pokusili vyjádřit slovy: samostatnost v rámci vzájemného společenství.

II. Doprovázení a vedení třetího řádu (ze strany prvního řádu)

Jen v tomto duchu lze správně rozvinout právo a zároveň odpovědnost, kterou církev (i řád) laikům svěřuje – totiž zakládat společenství a řídit je. Členové třetích řádů si musí být vědomi, jaké povahy je jejich povolání a jejich role v rámci poslání celého řádu, k němuž patří. Je třeba, aby byli schopni přijmout odpovědnost za vedení svých terciářských společenství a právo i povinnost zajistit svým členům náležitou péči ze strany řeholníků. „Společenství“ v nejširším smyslu zahrnuje spolupráci mezi všemi větvemi dané duchovní rodiny.

Jak jsme zmínili citací kánonu 303 církevního zákoníku, třetí řád už ze své podstaty závisí na „vyšším vedení“ (altior moderamen), kterého se mu dostává ze strany prvního řádu. Blíže vymezit obsah tohoto vedení a určit způsob,

jakým má probíhat, mají za úkol právní dokumenty příslušného řádu, v našem případě tak činí statuty prvního řádu (čl. 109) a Řehole třetího řádu (čl. 11; 54 a 57). Ty vztahují toto vedení k osobě generálního převora, který je „duchovním otcem, hlavou a poutem jednoty“, a kromě něj i vyšších představených, jimiž jsou (podle čl. 209 stanov) provinciálové a představení generálních komisariátů a zástupci obojích. Ti všichni mohou tento úřad vykonávat v oblasti své pravomoci buď sami nebo skrze bratry, které k tomuto úkolu delegují (delegáty). Na úrovni místní pak je za vedení terciářů odpovědný duchovní asistent daného společenství, jak to stanoví řehole třetího řádu v čl. 58.

Jestliže statuty řádu udávají, že řeholníci mají terciářům pomáhat: „*aby dosáhli cíle, který si stanovili: kvasem evangelia uzdravovat a rozvíjet lidskou společnost*“ (čl. 109), jde o formulaci velmi obecnou, která nevystihuje šíři onoho „vedení“ (dle kán. 303) ze strany prvního řádu. A řeholníci mají terciářům nejen pomáhat, ale výše zmíněná vzájemnost mezi prvním a třetím řádem, jak jsme o ní mluvili, zavazuje řeholníky zaujímat též vstřícný postoj a bude jim přinášet totéž obohacení, jako jsme si to uvědomili u vztahu terciářů vůči prvnímu řádu.

Úkol, obsažený v pojmu „vyšší vedení“ (kán. 303)

Je třeba pozorně uvážit rozdíl mezi řízením terciářských společenství, které podle Řehole třetího řádu je v rukou terciářů samotných, a tímto „vedením“ třetího řádu, které církevní zákoník ukládá karmelitánským řeholníkům. Co tedy toto vedení znamená? Jeho vykonavatelem je na prvním místě generální převor řádu. Jemu (v souladu s jeho radou) přísluší právo ustanovovat (kanonicky zřizovat) nebo zrušit jednotlivá terciářská společenství (Řehole třetího řádu, čl. 56 a 71).

Z řehole třetího řádu vyplývá očekávání, že generální převor sám nebo skrze svého delegáta bude dále dbát na věrnost třetího řádu vůči charismatu Karmelu, prohlubovat bratrské pouto terciářů s řádem (čl. 53), podporovat růst a vitalitu třetího řádu vzhledem k jeho zacílení, totiž ke svatosti a apoštolátu (čl. 11, 51 a 53), pečovat o duchovní vedení či doprovázení třetího řádu (čl. 57), udávat základní směr aktivitám třetího řádu (čl. 57) a posilovat bratrské společenství mezi komunitami řeholníků a společenstvími terciářů (čl. 53).

K těmto nárokům, o nichž hovoří naše dokumenty, lze připojit ještě požadavky další, související se současnou situací vztahu mezi prvním a třetím řádem. Generální převor musí podněcovat pozornost všech řeholníků vůči třetímu řádu, zájem o dění v něm. Což také předpokládá ze strany řeholníků hlubší

porozumění teologickému pohledu na místo laiků v církvi i porozumění povaze a struktuře třetího řádu. Kromě toho je důležitá náležitá péče o přípravu vhodných řeholníků pro službu terciářům, ať už v roli delegátů pro třetí řád nebo v roli duchovních asistentů jednotlivých terciářských společenství. Samotná povaha jak vedení třetího řádu, tak duchovní asistence jednotlivým společenstvím vyžaduje, aby při hledání vhodných řeholníků pro tuto službu byl kladen důraz na jejich svědectví karmelitánského života podle evangelia a na schopnost být poutem jednoty a terciářským společenstvím bratrsky sloužit.

Jiní vyšší představení, provinční převorové a představení generálních komisiátů (ať osobně či prostřednictvím svých k tomu určených delegátů), podle čl. 11, 57 a 58 kromě toho *„starostlivě pomáhají k tomu, aby (terciářská společenství) byla proniknuta opravdovým duchem Karmelu,“* *„pečují o to, aby členové třetího řádu ve své činnosti zůstávali věrní zásadám a směrnicím řádu,“* a *„dbají na to, aby jednotlivá společenství napomáhala apoštolátní činnosti v diecézi,“* ovšem při respektování samostatnosti terciářů co do jednotlivých iniciativ a co do řízení společenství. A poskytují terciářským společenstvím vedení tím, že pro každé z nich jmenují duchovního asistenta. Samozřejmě přitom tito vyšší představení vykonávají i některé formy péče o třetí řád, které jsme zmínili už v souvislosti se službou generálního převora (podněcují mezi řeholníky zájem o život třetího řádu, napomáhají formaci duchovních asistentů pro terciáře aj.).

Úkol duchovního asistenta místního terciářského společenství

Duchovní asistenti konkrétních terciářských společenství jsou osobami, v nichž se na místní úrovni soustředí vzájemný vztah mezi prvním a třetím řádem. Je vhodné zdůraznit rozdíl mezi tím, jak byly úloha tohoto kněze a vlastnosti, které by měl mít, chápány v minulosti, a tím, jak je to pojmáno v dnešní době. Některé prvky z minulosti totiž již nejsou slučitelné s tím, jak je služba duchovního asistenta definována dnes.

V historii, počínaje předpisy pro terciáře, které vydali v 17. století generální převorové Teodor Straccio, Emilio Giacomelli a Ferdinando Tartaglia, a konče novými vydáními řehole karmelitánského třetího řádu v roce 1923 a pak v roce 1948, se mezi představenými třetího řádu jmenují – kromě generálního převora a (na úrovni provincie) provinciálů – ještě pro jednotlivá terciářská společenství jejich „ředitelé“. Právo jmenovat ředitele příslušelo buď provinciálovi nebo převorovi konventu, při němž bylo terciářské společenství založeno, a ředitelem mohl být pouze karmelitánský kněz z dotyčné komunity nebo kněz diecézní.

Od 17. století až do prvních let po druhém vatikánském koncilu bylo úkolem ředitele: se souhlasem rady terciářského společenství do něj přijímat nové členy, předsedat shromážděním společenství, jednou měsíčně pro ně mít duchovní slovo ohledně zachovávání řehole, bdít nad mravním životem terciářů a nad nápravou případných nedostatků, navštěvovat nemocné, z oprávněného důvodu dispensovat od jednotlivého článku řehole. K těmto úkolům ředitele se záhy přidalo duchovní doprovázení těch, kdo o to žádali.

Lze si povšimnout, že v druhé půli 19. století a v prvních desetiletích 20. století, souběžně s proměnou ve zbožnosti bratrstev, ve třetích řádech nabyli velkého a někdy rozhodujícího vlivu při vedení jednotlivých společenství kněží ředitelé, zatímco v období mezi oběma světovými válkami se v jednotlivých provinciích setkáváme už s provinčními delegáty pro třetí řád, napomáhajícími lepší koordinaci dění v jednotlivých společenstvích v rámci provincie. Do řehole z roku 1948 byla tato zkušenost zapracována. Podobně zesílil význam delegátů pro třetí řád na úrovni národní (v zemích, kde bylo více karmelitánských provincií) a celosvětové.

Nová řehole třetího řádu, schválená „na zkoušku“ v roce 1977, pojala úlohu ředitele místního společenství výrazně odlišně. V souladu s učením Druhého vatikánského koncilu pohlížela na postavení laiků už jinak a přiznala jim právo vést svá společenství sami. Karmelitánský, případně diecézní kněz, pověřený péčí o terciářské společenství, nemohl již být k tomuto úkolu jmenován místním převorem, ale výhradně provinciálem a nebyl nadále již nazýván „ředitel“, nýbrž „asistent“ (a zároveň terciář, stojící v čele společenství, nebyl již nazýván „převor“, ale „předseda“). To vše proto, aby se zdůraznilo, že úkolem asistenta je pomáhat předsedovi a jeho radě a přitom se vystříhat despotismu nebo osobování si toho, co přináleží terciářům samotným. Role duchovního asistenta místního společenství však v řeholi „na zkoušku“ z roku 1977 nijak podrobněji popsána nebyla.

Výsledkem další práce, úprav a prohloubení je poslední vydání Řehole karmelitánského třetího řádu v roce 2003, které platí doposud. V ní nás na prvním místě zaujme jedna pozoruhodná novinka. Čl. 58 dovoluje, že pokud vyšší představený nemá možnost ustanovit duchovním asistentem terciářského společenství karmelitánského kněze, *„může být služba duchovní asistence svěřena bratrovi nebo sestře z nějaké komunity, náležející k řádu, nebo i jiným kněžím, přednostně členům třetího řádu, schopným zastávat tento úkol v karmelitánském duchu.“*

Řehole třetího řádu nyní zmiňuje poslání asistenta na řadě míst (v čl. 11, 15, 57, 60, 61, 63, 77 aj.). Shrneme-li obsah těchto článků a budeme-li zároveň

mít na zřeteli výše uvedené myšlenky o podstatě třetího řádu, pak můžeme říci, že úkol duchovně vést terciářské společenství znamená pomáhat terciářům poznávat jejich povolání ke karmelitánskému životu ve světě, prohlubovat se v něm a milovat je. Doprovázet terciáře na jejich cestě k opravdové účasti na charismatu Karmelu. Povzbuzovat je v otevřenosti vůči podnětům ze strany církve či současného světa, přijímat vlastní odpovědnost a podílet se na činnosti třetího řádu a místní církve. Kromě toho má duchovní asistent poskytovat pomoc a podporu moderátorovi a radě svěřeného terciářského společenství, opět bez újmy na samostatnosti, která laikům ohledně řízení společenství náleží. Řehole stanoví, že asistent patří mezi členy rady společenství. Předseda volbám členů rady a s jejím souhlasem přijímá do třetího řádu nové kandidáty. Má podporovat vztahy a komunikaci mezi komunitami řeholníků a terciáři.

Po všem, o čem jsme mluvili, je myslím zřetelné, že vedení třetího řádu znamená bratrskou službu karmelitánů vůči terciářům a vůči činovníkům terciářských společenství.

Cílem této bratrské služby je podněcovat a podporovat jejich karmelitánský život podle evangelia, tedy modlitbu, bratrství a službu při budování Božího království. Na prvním místě však mají být karmelitánští řeholníci pro laiky autentickými svědky žitého karmelitánského povolání a předcházet své spolubratry terciáře v lásce k evangeliu a ve věrnosti církvi.

Laici jsou naopak pro řeholníky a pro celou rodinu Karmelu velkým obohacením tím, jak ve svém životě uprostřed dnešního světa žijí evangelium v duchu Karmelu. V již naznačené perspektivě spoluúčasti-vzájemnosti-jednoty a vzájemného společenství tak jedni i druhí získáváme zkušenosti, které se stávají zdrojem plodného prohlubování karmelského povolání, jež z nás karmelitánů (řeholníků i laiků) činí „živé kameny“ v Karmelu i v církvi.

Vybrali a přeložili Vladimíra M. Polišínská a P. Gorazd.

ČASOPIS PRO DUCHOVNÍ ŽIVOT

Vydává Českomoravská generální delegatura řádu karmelitánů v Kostelním Vydří.

Odpovědný redaktor P. Gorazd Cetkovský O.Carm.

ISSN - KARMEL 1210 - 499X

Podávání novinových zásilek povoleno Českou poštou s. p., ředitelstvím odštěpného závodu Jižní Čechy v Českých Budějovicích, j. zn.: P - 1911 / 97 ze dne 9. dubna 1997.

Evidenční číslo: MK ČR E 13791

Starší čísla časopisu najdete na www.karmel.cz